

Dr. Dušan Mramor: Akcijski načrt tudi kot recept za dolgoročni vzdržni razvoj Slovenije

‘Oče’ akcijskega načrta za višjo rast produktivnosti med najpomembnejšimi področji za uresničitev tega cilja izpostavlja področja okoljevarstva, pravne države in korporativnega upravljanja, ki so najbolj kritična in imajo močan vpliv na vsa druga področja.

Akcijski načrt predvideva kopico ukrepov in usmeritev, razdeljenih na 18 različnih področij, ki so med seboj prepletene in soodvisna področja, zato je treba ukrepe oblikovati celovito. Kljub temu pa vprašanje: katera so tista ključna področja, ki bi jih morali najprej nasloviti in ki bi prinesla največje in najhitreje učinke za višjo rast produktivnosti?

Akcijski načrt je namenoma tako oblikovan, da so ukrepi, kolikor je le mogoče, neodvisni in dajejo izvajalcem dovolj proste roke pri razmeram ustrezni izbiri in izvedbi ukrepov. Izogniti smo se želeli siceršnjim izgovorom, da ker nekaj drugega ni bilo narejeno, ni bilo mogoče narediti ničesar. Kljub temu smo naredili izjemo pri razvrščanju področij primanjkljaja in kot predpogoj postavili spremembo vrednot ter načina obnašanja, bistvene spremembe na področjih političnega sistema, pravne države in okoljevarstva pa kot pogoje za ustrezen učinek ukrepov ostalih področij. Teh nismo rangirali, smo pa znotraj posameznih področij poskušali ukrepe razvrstiti tako, da bi bil prvi ukrep tudi najbolj učinkovit. Moja osebna ocena je, da so najverjetneje področja okoljevarstva, pravne države in korporativnega upravljanja najbolj kritična in imajo močan vpliv na vsa druga področja.

Dvakrat ste bili finančni minister, v dveh zelo pomembnih obdobjih – ob vstopanju v EU in v eni najhujših finančnih in socialnih kriz. Združenje Manager poudarja pomen družbenega dogovora, ki je ključen temelj za nadaljnji družbeni razvoj in blaginjo vseh. Veliko ukrepov akcijskega načrta za uresničitev vsekakor zahteva veliko dialoga. Kako ocenjujete možnosti za doseg takšnega dolgoročnega dogovora?

V Pogledu 2019, publikaciji Združenja Manager, in v časniku Delo sem leta 2019 poskušal razložiti, zakaj družbeni dogovor potrebujemo in da imamo po moji oceni za to idealne razmere – konjunktura, rekordno nizka brezposelnost, proračunski presežek, rast plač itd. Še več, Združenje Manager se je izjemno potrudilo in vzpostavilo dialog s ključnimi odločevalci in oblikovalci javnega mnenja. Kljub začetni rahli skepsi in logiki »seveda, samo naj naredijo drugi«, se je hitro povečeval pozitiven odziv. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Združenje Manager sta se na praznovanju 30. obletnice ustanovitve združenja celo na odprti sceni dogovorila za skupen cilj povečanja produktivnosti, ki je predpogoj za višje plače. Zato je bil tudi sprožen projekt tega akcijskega načrta za višjo rast produktivnosti. Potem so se v začetku leta razmere 2020 dramatično spremenile in otežile to nalogo. Ne glede na to pa brez dolgoročnega družbenega dogovora preprosto ne bo šlo in kadar v Sloveniji nekaj moramo storiti, to tudi naredimo.

Dr. Dušan Mramor je predsednik Observatorija Združenja Manager in vodja skupine strokovnjakov z Ekonomske fakultete v Ljubljani, ki sta za Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pripravila Akcijski načrt za višjo rast produktivnosti. Za uresničitev tega bo treba doseči družbeni dogovor.

Zadnje faze priprave akcijskega načrta so sovpadale z vrhuncem epidemije in vsesplošne ustavitve družbenega življenja, kar se odraža tudi v izjemno visokih padcih ekonomske aktivnosti. Veliko govorimo o okrevanju in krepitvi odpornosti. Bi lahko ta akcijski načrt uporabili tudi kot recept za Slovenijo po covidu-19? Kako se da to povezati s predvidenimi finančnimi sredstvi, ki jih lahko Slovenija pridobi iz EU?

Večkrat sem zasledil enačenje akcijskega načrta, ukrepov izhoda iz krize in dober obseg sredstev iz proračuna EU za vzdržnost slovenskega gospodarstva. Enačenje je povsem neprimerno, saj gre za tri različne zasnove. Akcijski načrt naslavlja neposredno trajno večanje produktivnosti, ukrepi za izhod iz krize kratkoročno protikrizno oz. proticiklično ukrepanje na strani predvsem domačega povpraševanja; proračunska sredstva EU za Slovenijo pa so namenjena delno za pomoč financiranja kratkoročnih protikriznih ukrepov, preostalo pa je običajen EU proračun. Seveda je mogoče z zelo umnim vodenjem države te tri programe kar najbolj povezati in spremeniti rezultate drugih dveh v trajno rastoče. V tem primeru bi lahko bil letno novelirani akcijski načrt tudi ‘recept’ za dolgoročni vzdržni razvoj Slovenije.

Vendar je po mojih izkušnjah prejšnjih finančnih perspektiv (večletnih proračunov EU) to v Sloveniji izjemno težko. Medtem, ko so druge članice EU gradile temeljno gospodarsko infrastrukturo, npr. najsodobnejše železniške povezave, smo mi zelo razpršeno porabili evropska sredstva za športne centre, pločnike, otroška igrišča, krožišča, čistilne naprave, zato ni presenečenje, da je bila rast produktivnosti kljub izjemni konjunkturi zanamarljiva. Sicer pa ne vidim posebnega problema s financiranjem akcijskega načrta tudi izven sredstev EU. Praviloma za dobre projekte ni težko najti financiranja, še bolj pa to velja v sedanjih razmerah izjemne presežne likvidnosti.